

PEDAGOJİK FORMASYON EĞİTİMİ ALMAMIŞ ÖĞRETMENLERİN SINIF YÖNETİMİ ALGILARI / AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ **

CLASSROOM MANAGEMENT PERCEPTIONS OF THE TEACHERS WHO HADN'T
TAKEN PEDAGOGICAL FORMATION
(AN EXAMPLE TO CITY OF AKSARAY)

Yrd. Doç. Dr. Banu YAMAN

Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

banuyaman@gmail.com

Öz

Bu araştırmanın amacı, pedagojik formasyon eğitimi almamış öğretmenlerin, özellikle sorunlu öğrenci davranışlarını yönetmede beklentilerini ortaya koymak, öğrenci davranışlarını algılayış ve yönetimlerini nasıl etkilediğini belirlemeye ilişkin görüşlerini saptamaktır. Araştırma niteliksel araştırma yöntemlerinden görüş alma tekniğine göre düzenlenmiştir. Aksaray ili genelinde 2007-2008 eğitim-öğretim yılında görev yapan pedagojik formasyon eğitimi almamış ve gönüllü olarak araştırmaya katılmak isteyen 68 öğretmen çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış, açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış “Pedagojik Formasyon Eğitimi Almamış Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Algılarına İlişkin Görüşme Formu” uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar; “sınıfta örnek uygulamalar”, “sınıf yönetimi ile ilgili bilgi edinme”, “öğretmen özelliklerinin sınıf yönetimine etkisi”, “öğretmenlerin ne gibi sorunlu öğrenci davranışları ile karşılaştıkları”, “yaygın olarak kullandıkları yöntem ve yaklaşımlar”, “sorunların çözümünde ulaşılan sonuçlar”, “öğretmenlerin demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek (cinsiyet, hizmet süreleri, mezun oldukları okul)” başlıklarında değerlendirilmiştir. Bulgular öğrencileri anlayabilmek ve daha kontrollü olabilmek için, yeni uygulamalar olması gerektiğine ilişkindir. Sınıfta disiplini ve düzeni sağlayabilmede, durumlarla bağlantı kurarak sorunların çözümlerine ulaşma gerekliliği ortaya konmuştur. **Anahtar sözcükler:** Sınıf yönetimi, pedagojik formasyon, algı, öğretmen özellikleri, öğrenci özellikleri.

Abstract

The purpose of this research is to reveal the expectancies of the teachers who have not got pedagogical formation training in managing the behaviors of disruptive students, and their views about student behaviors. The research was conducted with interview, which is one of the qualitative research methods. Teachers, who served in 2007-2008 academic year and participated in class management in service training. And the work group consists of 68 teachers, who have not got pedagogical formation training and participated in the research voluntarily. Semi-structured “Interview Form About Class Management Perceptions of Teachers Who Have not Got Pedagogical Training”, which consists of open/close ended questions, used for gathering data. The results obtained were evaluated in sample applications in class, obtaining information about class management, the effects of teacher properties on class management, which disruptive student behaviors teacher encounters, methods and approaches used widely, inform about demographic characteristics groups. In connection with the events the students encounter, findings show that they should seek their own solutions. It is important that teacher has to create an activity-based class to create a more productive environment. Recent studies also indicate these activities are necessary to maintain discipline and order.

Keywords: Classroom management, pedagogical formation, perception, teacher of characteristics, students characteristics.

* Bu çalışma Milli Eğitim Genel Müdürlüğü ile Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi iş birliği ile düzenlenen, III. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi'nde (18-19-20 Haziran 2007) “Sözel Bildiri” olarak sunulmuş ve Kongre özet kitabında yer almıştır. Aksaray İl Milli Eğitim Md.Yetkilileri ve Öğretmenlere, Yrd. Doç. Dr. Figen AKÇA'ya destekleri için teşekkürler.

1. GİRİŞ

“Pedagojik formasyon” olarak da ifade edilen ve öğretmen eğitimi programlarının önemli bir boyutunu oluşturan öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin, öğretmen adaylarına gerek hizmet öncesi, gerekse hizmet içi eğitim programları yoluyla etkili bir şekilde kazandırılması, öğretmenin niteliği ve dolayısıyla da eğitimin niteliği bakımından gereklidir (Atasoy, 2004).

Eğitim tarihimizde, öğretmenliğin bir meslek olarak görülmesi çabasıyla başarılı ve nitelik artırıcı arayışlara rağmen hızla artan öğrenci mevcuduna karşılık öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere alınan kısa vadeli önlemler, öğretmen bulmada nicelik sorununa geçici çözümler getirirken ciddi boyutta nitelik sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Kaya, 2002).

Aynı alanda bile farklı uzmanlık dallarının ortaya çıkarak geliştiği bir çağda, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği formasyonu almamış kişilerin öğretmen olarak atanması olumsuz bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna rağmen öğretmenlerin kendilerini yetiştirmek ve eksik gördükleri konularda bilgi edinmeye ilişkin istekleri de göz ardı edilmemelidir. Hizmet içi eğitim uygulamaları yolu ile öğretmenler eksiklerini kapatmaya çalışmaktadırlar.

Öğretmen eğitimi programlarına eğitim bilimleri temelinde yaklaşıldığında; alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi olmak üzere üç boyutun olduğu görülmektedir. Alan bilgisine ilişkin gereken bilgiyi eğitim sürecinde alan öğretmenler, öğretmenlik meslek bilgisi boyutunda yeterlilik sağlanmadan öğretmenlik mesleğine atıldıkları için, bu konudaki yeterliliği, sınıf ortamında yaşayarak, deneyim kazanarak ve hizmet içi eğitim seminerleri yolu ile giderme yoluna gitmektedir (Küçükahmet, 2003).

Özellikle sınıf yönetimi konusunda öğretmenler karşılaştıkları durumlarla baş edebilmenin yolunu, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini öğrenerek, diğer öğretmenlerle iletişim kurarak, danışarak ya da uzman yardımı ile çözüme yoluna gitmektedir. Bu bağlamda sınıf yönetimi açısından öğretmen özellikleri, öğrenci özellikleri başlıklarına kısaca değinilecektir.

Öğretmen-Öğrenci Özellikleri Açısından Sınıf Yönetimi

Etkili bir eğitim için, uygun bir sınıf ortamı, verimli öğretmen-öğrenci iletişimi ve karşılıklı belirlenen sınıf kuralları ile oluşturulmuş bir düzen gerekmektedir. Sınıf, eğitim-öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği bir alandır (Hoy &Hoy, 1998, 214-216). Öğrenim süresinin büyük bir bölümü sınıfta geçer. Sınıf öğrencilerle yüz yüze olunan bir yerdir. Eğitimin asıl hedefi olan davranış yaratılması burada gerçekleşir. Sınıfın içinde öğretmen, öğrenci, program ve kaynaklar yer almaktadır. Bu yüzden eğitim yönetiminin kalitesi sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır demek çok doğrudur (Doyle, 1990). Sınıftaki kaynakların, insanların ve tabii ki zamanın yönetilmesi dikkat ve önem isteyen bir durumdur.

Etkili bir öğrenme ortamı oluşturmada sınıf organizasyonu ve öğretim programının yönetiminin yanı sıra, öğrenci davranışlarının, özellikle de rahatsız edici ya da uygun olmayan davranışların yönetimi, öğretmenler için büyük çaba gerektiren konulardan birisi olarak nitelendirilmektedir (Glaser&Strauss, 1990). Sınıfta dersin akışını bölen, sınıfı istenmeyen bir havaya yönelten öğrenci davranışları istenmeyen davranış olarak nitelendirilmektedir (Doyle, 1990). Öğretmenin öğrenci ve kendi hakkındaki tutum ve algıları, öğrenci davranışlarının tanımlanması ve onlarla baş edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

İlgili araştırmalar öğretmenlerin istenmeyen davranışların yönetimine, akademik davranışların yönetiminden daha fazla zaman ayırdığını, disiplin problemlerinden dolayı stres yaşadıklarını göstermekte ve öğretmenlerin pratik uygulamalara ihtiyaçları olduğu vurgulanarak, hizmet içi eğitim verilmesi önerilmektedir (Merrett ve Wheldall, 1988; Rosen ve diğerleri; 1990; Özyürek, 2005; Glickman ve Tamashiro, 1980; Merrett ve Wheldall,1993; Tulley ve Chiu, 1995; Mc.Namara ve Moreton, 1995; Boldurmaz, 2000; Terzi, 2001, Akt; Sadık, 2007). Öğretmenlerin de belirli bir disiplin yaklaşımını kullanmak üzere herhangi bir eğitimden geçmediklerini, problem davranışlarla baş etme yollarını deneme-yanılma yoluyla öğrendiklerini ifade ederek, sınıf yönetimindeki yetersizliklerini hizmet öncesi eğitimlerine bağlamaları, bu tür eğitimlerin gereklilik ve önemini arttırmaktadır (Merrett, ve Wheldall 1993; Akt, Atıcı, 2003).

Yönettikleri sınıfı, öğrencileri tanımayan, sınıfta olup bitenlerden haberi olmayan, olup bitenleri algılayamayan, yorumlayamayan öğretmenlerin etkili bir eğitim yaptıklarını söylemek güçtür. Bu nedenle öğretmenlere, sınıf yönetimine ilişkin becerilerin ve kuramsal yaklaşımların kazandırılması gerekir (Bandura, 1997).

Türnüklü (2000) özellikle deneyimsiz, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etme konusunda sorun yaşadıklarını ifade etmektedir. Yalçinkaya (2003), öğretmenden sınıf yöneticisi olarak, sınıfı öğretim için hazırlaması, sınıf kural ve süreçlerini belirleyip öğretmesi, öğretimi düzenleyip sürdürmesi ve öğrencilerin uygun davranmalarını sağlamasının beklendiğini belirtmektedir.

Öğretmenler sınıf yönetimi konusunda yeterli donanıma sahip değilse, sınıflarını yönetme konusunda kendi yeteneklerine güvenmeyecekler, istenmeyen öğrenci davranışları onlarda öfke ve sıkıntı yaratacak, sınırlı ve cezalandırıcı disiplin yöntemleri kullanma eğiliminde olacaklar ve öğrenci gelişimden daha çok konu alanına odaklanacaklardır (Başar, 2001).

Sınıfta istenmeyen davranış; öğrencilerin-öğretmenlerin ortak haklarını istismar, ihmal eden, eğitimsel amaç, plan ve etkinlikleri olumsuz etkileyen, engelleyen davranışlardır (Küçükahmet, 2003, S. 17). Öğretmenin bütün çabalarına karşı, ister istemez sınıfta istenmeyen davranışlar, öğrenme öğretme etkinliklerinin amacına ulaşmasını engelleyici durumlar olabilir. Bundan kaçınmak çoğu zaman olanaksızdır. Ancak istenmeyen davranışların neden kaynaklandığını bilmek, bu davranışların düzeltilmesinde öğretmenin işini kolaylaştırır. Öğretmen etkinliğine ilişkin yapılan çoğu araştırmada öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin, öğretimin başarısını belirlemede birincil önem taşıdığı vurgulanmaktadır (Celep, 2000). Öğrencinin kalıcı kılınabilmesi ve gerektiğinde davranışa dönüştürülüp sergilenebilmesi, öğrenilenlerin yinelenmesi, öğrenilen ve sergilenen davranışların alışkanlık haline gelmesi nitelikli bir öğretim sürecini zorunlu kılar. Bunun gerçekleşeceği düzeneğin oluşturulup sürdürülmesi, geliştirilmesi, öğretmenlerde sınıf yönetimi becerilerinin bulunmasını gerektirir (Başar, 2001).

Sınıf yönetimi becerilerinden yoksun öğretmenlerin nitelikli bir öğretim ve öğrenme sürecini gerçekleştirebileceklerini düşünmek güçtür. Öğretmen sorun durumunda kendinden emin, güvenli ancak hata yapan öğrencilerin de iyi niyetine inanan bir tutum sergilemelidir; çünkü istenmeyen davranışın değiştirilmesi öğrencinin kişilik değerleri ve öz güven duygularının pekiştirilmesine bağlıdır (Aydın 2000).

Sınıf yönetimini etkili kılmak için öğretmenin, uyumsuz çocuklarla özellikle ilgilenmesi gerekir. Bunun için öğretmenin yapması gerekenleri şöyle sıralayabiliriz; öncelikle uyumsuz çocukların sınıflandırılması hakkında bilgi edinilmeli, uyumsuz olduğu düşünülen çocukta sınıflandırılmış davranışların belirtilerinin görülüp görülmediği gözlenmeli, bazı özel yöntemlerle ve çevredekilerin yardımıyla teşhis konulmalı, uyumsuz

davranışların nedenleri araştırılmalı ve sonuç olarak bu davranışları düzeltme yolları izlenmelidir. Yani uyumsuz çocuklar için elden geldiğince özel eğitim programları hazırlanmalı ve uygulanmalıdır (Ashton&Webb, 1986, 76-80).

Problem Cümlesi

Bu araştırma ile pedagojik formasyon eğitimi almamış öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda problem cümlesi, “pedagojik formasyon eğitimi almamış öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklindedir.

Alt Problemler

1. Aksaray ili genelindeki öğretmenlerin sınıf yönetimi sorunlarını ortaya koymak için karşılaştıkları durumlara ilişkin örnekler nelerdir?
2. Sınıf yönetimi ile öğrenci özellikleri arasında nasıl bir ilişki vardır?
3. Sınıf yönetimi ile ilgili bilgi edinme istek ve gereksinimleri nelerdir?
4. Öğretmen özelliklerinin sınıf yönetimindeki etkileri nelerdir?
5. Öğretmenler ne gibi sorunlu öğrenci davranışları ile karşılaşmaktadır ve bunlarla baş etmede yaygın olarak kullandıkları yöntemler, yaklaşımlar nelerdir?
6. Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları sorunların çözümünde nasıl bir sonuca ulaşmaktadırlar?
- 7- Öğretmenlerin demografik (cinsiyet, hizmet süreleri, mezun oldukları okul) özellikleri nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi ve gerekçesi, çalışma grubuna yönelik bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırma, pedagojik formasyon eğitimi almamış öğretmenlerin sınıf yönetimi algılarını değerlendirmeye yönelik nitel bir çalışmadır. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği

araştırmalardır (Karasar, 1999). Bunlardan araştırmada da kullanılan görüşme tekniğinin özellikleri şu şekildedir:

Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir. Bireylerin, çeşitli konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışlar ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde kullanılan yollardan biridir. Görüşme sırasında verilerin kaydedilmesi amacıyla görüşme formları, ses ve görüntü cihazları kullanılabilir (Karasar, 1999). Araştırmada amaçlar doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanmış, açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Öğretmenlik meslek bilgi ve yeterliliği edinerek başarıya ulaşmanın yolu, pedagojik boyutta öğretmenin kendisini yetiştirmesine dayalıdır. Özellikle pedagojik formasyon eğitimi almadan göreve başlayan, göreve başladıktan sonra eğitim alan, hizmet içi kurslarla desteklenerek öğretmenlik meslek bilgisini geliştirmeye yönelik öğretmenlere, sınıf yönetimi konusunda karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini alarak eğitim vermek amaçlanmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Uygulanması

Araştırmada, amaçlar doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanmış, açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Görüşme formunda öğretmenin sınıf atmosferini algılayışı, sınıf yönetimine ilişkin beklentileri, sınıf yönetimi sorunları ile ilgili maddelere yer verilmiştir. Buna ek olarak, öğretmenlerin gözledikleri ve sıkıntısını çektikleri istenmeyen davranışları, nedenlerini, bu davranışlarla nasıl baş ettikleri, ne gibi faktörlerin öğrenci davranışlarını ve baş etme yollarını etkilediği, öğretim alanında kendini yetkin hissetmenin sınıf atmosferini, davranış yönetimi açısından nasıl etkilediğine ilişkin öğretmen görüşlerine dayalı sorular yer almıştır.

Görüşme Formunun Geliştirilmesi ve Uygulanması

Öncelikle anlaşılabilirliğin kontrolü için denemelik form hazırlanmıştır. Çeşitli üniversitelerdeki uzmanlar ile görev yapan öğretmenlerin görüşüne sunulmuştur. Hazırlanan denemelik görüşme formları, öğretim elemanlarına incelenip uzman görüşleri alındıktan sonra, bir ilköğretim okulunda görev yapan 12 öğretmene uygulanmış ve bu çalışma sonunda da gereken düzeltmeler yapıldıktan sonra son şekli verilmiştir. Formda ayrıca öğretmenlere ait bazı kişisel bilgilerin (cinsiyet, branş, mezun olduğu okul ve hizmet yılı) olduğu kısımlar yer

almıştır. Formun hazırlanmasında, sınıf yönetimi konusunda alan yazın taramaları sonucu ulaşılabilen kuramsal açıklamalar esas alınmıştır.

Araştırmanın amaçlarına uygun olan veriler nitel araştırma verilerine uygun olarak kodlanmış ve kodlar bir araya getirilerek temalar ve gerektiği durumda alt temalar oluşturulmuştur. Birebir alıntı olarak kullanılacak cümleler belirlenmiştir. Bulgular alt amaçlara göre düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Yarı yapılandırılmış formda yer alan bu soruların yanısıra, görüşmeler sırasında gerekli görüldükçe ek sorular da yöneltilmiştir. Yaklaşık 30 – 60 dakika süren ve okulda boş bulunan sınıflarda gerçekleştirilen öğretmen görüşmelerinin bir kısmı kayıt cihazıyla kaydedilmiş, büyük oranda yanıtlar araştırmacı tarafından not edilmiştir. Toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra, görüşülen öğretmenler için 92 sayfalık ham veri metinleri elde edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2006-2007 eğitim öğretim yılında Aksaray İli'nde görev yapan, pedagojik formasyon eğitimi almamış ya da bilgi edinmek isteyen, “sınıf yönetimi” konulu hizmet içi eğitim kursuna gönüllü olarak katılan toplam 196 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada çalışma grubu belirlenirken, nitel araştırmalarda kullanılan “amaçlı” örnekleme yöntemlerinden “tipik durum örnekleme yöntemi” nin kullanılması uygun görülmüştür.

Araştırmanın çalışma grubunu ortalama bir durum ortaya koyacağı düşünülen Aksaray İli'nde çeşitli branşlarda görev yapan ve pedagojik formasyon eğitimi almamış 68 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde gönüllülük esas alınmıştır. Çalışmada öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak belirlenen başlıklar ve frekans dağılımları yer almaktadır. Öğretmenlere öğretmen 1 ve öğretmen 68 (Ö1-Ö68) arasında kodlar verilerek, görüşlere ilişkin örnek ifadeler bu kodlamalara göre ele alınmıştır. Ayrıca öğretmenlerin görüşlerine göre birden fazla başlığa girebilecek ifadeler yer aldığı için, bazı öğretmenler birden fazla kategoriye dahil edilmiştir. Alt problemlere uygun olarak elde edilen ifadelere yer verilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlere yöneltilen 7 soruya verdikleri cevaplara ilişkin bulguları ile yorumlar yer almaktadır.

1. Alt Probleme İlişkin Bulgular: Aksaray genelindeki öğretmenlerin sınıf yönetimi sorunlarını ortaya koymak için karşılaştıkları durumlara ilişkin örnekler nelerdir?

Öğretmenlerden "karşılaştıkları sınıf yönetimi sorunlarını sıralayarak belirtmeleri" ve örnek vermeleri istenmiştir. Sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorunlar doğrultusunda öğretmenlerden gelen yanıtlar; öğrencilerin derse karşı ilgisizliği, dersin önemini yeterli düzeyde anlamadıkları için davranış bozukluğu yaşadıkları, uyum sorunları ile karşılaştıkları, sınıf içi iletişimin yeterli olmadığı, bireysel farklar, öğrencilerin kendilerini aşırı disiplinli bulması olarak belirlenmiştir. Buna göre Tablo 1 de karşılaşılan sorunlara ilişkin başlıklar yer almaktadır.

Tablo 1. Öğretmenlerin Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Sorunlar

Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Sorunlar	f
Derse karşı ilgisizlik	40
Davranış bozuklukları	16
Uyum sorunları	15
İletişim yetersizliği	18
Sosyo kültürel farklılıklar	22
Öğretmenlerin aşırı disiplinli olması	13
Toplam	124

Öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin olarak Atıcı'(1999) nın tez çalışmasında elde ettiği bulgular da bu çalışmayı destekler niteliktedir. Öğretmenlerin yetkinlik beklentisi ve sınıf yönetiminde karşılaşılan sorunları İngiltere ve Türkiye boyutu açısından ele aldığı çalışmada belirtilen başlıklar çerçevesinde, örnek ifadeler yer verilmiştir.

Ö1; "Bazı öğrencilerin belirli bir hedefi olmadığı için, dersi dinlemiyorlar. Ders çalışmak istemiyorlar. Onlar için okul sadece vakit geçirecekleri bir yer" ifadesiyle, derse karşı ilgisizlik, dersin önemini anlamamış olma kavramını desteklemektedir. Diğer bir açıdan ise Ö8; "öğrenciler farklı çevrelerden geldiği için, sınıf iletişiminde etkili olamıyorlar, özellikle yurt dışına çalışmaya giden ailelerin çoğunlukta olması, sınıf yönetimini olumsuz yönde etkiliyor" demiştir.

Ö22; İletişim boyutunda sınıfta yaşanan eksikliği, öğrenciler arasında gruplaşmalar olması ile açıklamıştır. Destekleyici ifade şu şekildedir. "sınıfta birbirlerine aykırı gruplar

oluşuyor, bu gruplar arasında çatışma oluyor. Hangi grup arasında olma durumu bazen beni zorluyor. Bizi anlamıyorsunuz, bizi çok sıkıyorsunuz, çok disiplinlisiniz gibi mazeretler çok fazla" şeklinde bir açıklama getirmiştir. Sınıf sorunlarına verilen örneklerde rahatsız edici boyutta yaşanan sıkıntılar ilgisizlik, yalan söyleme, saygısızlık, cinsiyet ayrımcılığı üzerinde yoğunluk göstermektedir. Ö11, "Öğrenciler çok ve gereksiz konuşuyorlar. Derse ilgisiz oldukları gibi sorgulayıcı değiller" şeklinde ifade etmiştir. Öğrencilerin ailelerinin yetiştirme tarzı, gelişim dönemlerine bağlı kişisel özellikler, farklı çevrelerden gelmiş olmaları ve toplumsal kabul görme anlayışına göre bu davranışları gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Ö58 in görüşü şu şekildedir: "Yetiştirilme tarzları ya da gelişim özelliklerine göre kız-erkek ayrımcılığı söz konusu olabiliyor. Erkekler kendi arasında küçük gruplar oluşturmayı güçlülük olarak değerlendiriyor. Ailelerin bir kısmında özellikle babanın yurt dışında çalışıyor olması çocuklar üzerinde olumsuz etki yaratabiliyor".

2. Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlere "sınıf yönetimi ile öğrenci özellikleri arasında nasıl bir ilişki olduğunu düşünüyorsunuz" şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin geneli oldukça önemli bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Öğrencinin dikkatli ve iletişime açık olmasının sorunların çözümünü kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden alınan yanıtlara göre belirlenen başlıklar şu şekildedir: Farklı kişilik özellikleri, ailenin çocuğa verdiği değer, ailenin sosyo ekonomik durumu, öğrencinin öğrenmeye açıklığı, başarı faktörünün önemi, öğrenme düzeyindeki farklar, iç disiplinin önemi, öğretmen özelliği.

Tablo 2. Sınıf Yönetimi İle Öğrenci Özellikleri Arasındaki İlişkiler

Sınıf Yönetimi İle Öğrenci Özellikleri Arasındaki İlişkiler	f
Farklı kişilik özellikleri	22
Ailenin verdiği değer	13
Ailenin sosyo ekonomik durumu	15
Öğrencinin öğrenmeye açıklığı	11
Başarı faktörü	9
Öğrenme düzeyindeki farklar	18
İç disiplin	16
Öğretmen özelliği	17
Toplam	121

Öğrencilerin farklı karakterlere sahip olmasının sınıf yönetiminde önemli bir faktör olduğuna ilişkin ifadeler ön plandadır. Porgalı (2003) "Sınıftaki Sorunları Çözmede Kullanılan İletişim Yöntemi" başlıklı çalışmasında elde ettiği sonuçlarla tutarlılık göstermektedir. Öğretmenler genellikle bu konuya ilişkin açıklamalar yapmışlardır.

Bunlardan Ö21 e göre: "Aile ilgisinin olduğu öğrencilerin bulunduğu sınıflarda sınıf yönetimi kolay ilgisiz ailelerin çocuklarının bulunduğu sınıflarda sınıf yönetimi güçleşiyor" Ö39 ise " öğrencilerin hepsi ayrı bir aile yapısından gelmiş, hepsine ulaşmak çok zor. Bazıları aile düzenleri olmayan çocuklar. Kendilerine güvenleri eksik." şeklinde açıklama getirmiştir.

28/68 öğretmenin verdiği yanıtlara göre, ailenin çocuğa verdiği değer- ailenin ekonomik durumu- başarı faktörünün önemi öğrenci psikolojisinin etkisi- öğrenme düzeyindeki farklar başlıklarına ilişkin öğretmen görüşlerine yönelik örnek ifadeleri ise şu şekilde belirtebiliriz: Ö46 ya göre "Öğrencilerin öğrenme düzeyindeki farklılıklar, sosyal gerçeklerin olumsuzluğu, sınıf yönetimini de etkiliyor." İfadesinin yanında, Ö36 "Öğrenci kalitesinin yüksek olduğu okullarda daha az sorun yaşandığını düşünüyorum", Ö25 "öğrencinin kişilik özelliğini bilmek, sınıf hâkimiyetini etkiliyor" şeklinde görüşler bildirmişlerdir.

16/68 öğretmen ise, öğrencinin iç disipline sahip olmasının sorunları tamamen ortadan kaldıracığını söylemişlerdir. Örnek ifadeler şöyledir: Ö31 " Öğrenci kendini ne kadar disipline ederse sınıfta o kadar az sorun olur düşüncesindeyim, aileler öncelikle çocuklarına iç disiplini öğretmeli, ne yazık ki her şeyi onun yerine çözmeye çalışıyorlar. Çocuk sorumluluk almıyor ve sınıfta sorun olduğunda bile ailesinin çözmesini istiyor. Erkek çocukları çok değerli, onu hatalı olarak görmek istemiyor aileler."

- 2. Alt Probleme İlişkin Bulgular:** Öğretmenlere yöneltilen "sınıf yönetimi sizin için neden gerekli?" sorusuna ilişkin olarak verdikleri yanıtlara göre, öğretmenlerin 52 si gibi büyük bir oranı "bilgi edinmeye isteklilik" olarak açıklama getirmişlerdir. Öğretmenlerden alınan yanıtlara göre belirlenen başlıklar şu şekildedir: sınıf yönetimi konusunda bilgi edinmek, tutarlı, etkili ve verimli bir öğretmen olmayı öğrenmek, sınıfta öğrencilerle iletişimi güçlendirmeyi öğrenmek, yeni metotları öğrenmek, öğrencileri tanıyabilmek, uzman kişilerden destek almak, belge almak.

Tablo 3. Sınıf Yönetimi Konusunda Öğretmenlerin Bilgi Edinme Gereksinimi

Sınıf Yönetimi Konusunda Bilgi Edinmenin Gerekliliği	f
Bilgi edinmeye isteklilik	52
Tutarlı-verimli ve etkili öğretmen özelliğine sahiplik	27
İletişim konusunda yeterlilik	19
Yeni uygulamaları öğrenmeye isteklilik	11
Öğrencileri tanıma	37
Öğrenme düzeyindeki farklar	27
Uzman desteği	19
Öğretmen özelliği	16
Belge almak	6
Toplam	214

Çınar'ın (2003) yaptığı "İlköğretime Öğretmen Yetiştirme" başlıklı çalışmasında elde ettiği sonuçlar bu çalışmayı destekler niteliktedir. Öğretmenler genellikle "sınıf yönetimi konusunda bilgi edinmek" yanıtını vermişlerdir. Bu anlamda sınıf yönetiminde yaşadıkları sıkıntıları, öğrendikleri durumlara uyarlayarak bilgi edinmeyi istemektedirler. Ö46 nın açıklamasına göre, "derse odaklanmayı sağlamak, etkili bir öğretim sağlamak için bilgi edinmek önemli." demiştir.

Tutarlı, etkili ve verimli bir öğretmen olmayı öğrenmek boyutuna ilişkin olarak alınan yanıtlardan örnek vermek gerekirse, Ö16 "daha verimli ders anlatabilmek, öğrencileri anlayabilmek, daha kontrollü olabilmek için", Ö13 "yeni uygulamalar olduğunu görmek, durumlarla bağlantı kurarak kendi çözümlerimi bulabilmek", Ö14 "sınıf içinde daha etkili olabilmek, etkinlikleri daha zevkli hale getirmek için", Ö1 "sınıfta disiplini ve düzeni sağlayabilmek için gerekli olduğunu düşünüyorum" demiştir.

4. Alt Probleme İlişkin Bulgular: "Öğretmen özelliklerinin sınıf yönetimindeki etkileri nelerdir?" sorusuna genel olarak öğretmenler oldukça güçlü bir bağ olduğunu ifade etmişlerdir. Genel anlayışa dayalı olarak başarılı öğretmen tanımlamasını sınıfa hakim, ders işleyişi zevkli, öğretici ve eğitici, işini ciddiye alan yapısıyla verimli olan olarak belirtmişlerdir. Açıklamalara göre belirlenen başlıklar şu düzenlemeye göre bir araya getirilmiştir ve örneklendirilmiştir.

Tablo 4: Öğretmen Özelliklerinin Sınıf Yönetimindeki Etkisi

Öğretmen Özelliklerinin Sınıf Yönetimindeki Etkisi	f
Sınıfa hâkimiyet	40
Tutarlı-verimli ve etkili öğretmen özelliği	25
İletişim konusunda yeterlilik	19
Verimlilik	17
Toplam	101

Yine Çınar'ın (2003) yaptığı "İlköğretime Öğretmen Yetiştirme" başlıklı çalışmasında elde ettiği sonuçlar bu çalışmayı destekler niteliktedir. Öğretmenin karakter özelliklerinin (tavır, davranış biçimi, hayat görüşü vb.) öğretmenliğe uygun olması, öğretmen yetiştirmede ve seçiminde kriterlerin çok iyi belirlenmiş olması gerektiğini ortaya koymuştur. Öğretmenler arasındaki iletişim sorunlarının, öğrencilerde karşılaşılan sorunları çözmeye etken rol oynadığını belirten ifade şu şekildedir. Ö 18 "selam vermeyen, zümre toplantılarında iletişim kurmayan bir öğretmenle, öğrenci sorunları hakkında nasıl konuşabilirim bilemiyorum".

Öğretmen yeterliliği-verimlilik açısından öğretmenler, öğrencilerle kolay iletişim kuran öğretmenin sorun çözmeye daha yeterli olduğunu, bunun da tecrübe ile kazanılan bir özellik olduğunu ileri sürmüşlerdir. Öğrenci özelliği-başarısı açısından özellikle öğrencilerin iletişim kurmakta zorlandıklarına ilişkin görüşler belirtmişlerdir. Bu anlamda Ö21'in açıklayıcı ifadesi şu şekildedir. "Öğrenci çocukluğundan beri dayakla eğitim aldığı için iyi sözden, nasihatten anlamıyor. Onlara kızmak istemesem de güzel sözden anlamıyorlar. Sert, kızan öğretmen onlar için engelleyici bir durum." Öğretmenler, öğrenci özellikleri ve öğretmen yeterliliği arasında güçlü bir bağ olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenin başarısının öğrenci özelliklerine bağlı olduğunu, seviyelerinin öğretmeni teşvik edici ya da geriletici bir faktör olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu öğretmenlerin sınıf seviyesi kavramına önem verdikleri söylenebilir. Ö41'in ifadesi şu şekildedir: "Bazı öğrenciler gerçekten ne yaparsam yapayım bilgiyi alamıyor, öğrenmek istemiyor. Zorla olmuyor bazı şeyler, çocuğun içinden gelmeli. Kendimi çok yordum artık kendi hallerine bıraktım."

5. Alt Probleme İlişkin Bulgular: "Öğretmenler ne gibi sorunlu öğrenci davranışları ile karşılaşmaktadır ve bunlarla baş etmede yaygın olarak kullandıkları yöntemler, yaklaşımlar nelerdir?" sorusuna öğretmenler, genelde iletişim kurmaya çalışma tanımlamasını yapmışlardır. Öğrenci seviyesine, sınıf özelliklerine göre davranışlarını belirlediklerini söylemişlerdir. Açıklamalara göre başlıkları iletişim, seviyeye göre yaklaşım, rehber öğretmene yöneltme, tartışma, sorunla yüzleştirme, örnek olaylar, disiplin, saygı gibi kavramlarla birleştirebiliriz.

Tablo 5. Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Durumlara İlişkin Yöntemler

Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Durumlara İlişkin Yöntemler	f
Öğrenci seviyesine göre uygulama	42
Sınıf özellikleri	32
İletişim	24
Seviye	20
Yöneltme	17
Tartışma, sorunla yüzleşme	19
Örnek olaylar	15
Disiplin, saygı	16
Toplam	185

Öner'in (2003) yaptığı "Sınıfta Kurallara Uymayan Öğrenci Davranışları" başlıklı çalışmasında elde ettiği sonuçlar bu verilerle de desteklenmiştir. İletişim boyutuna göre uyguladıkları yöntemlerde değişkenlik söz konusu olduğu ortadadır. Öğretmenlerden 36/68 sı yaşadıkları sorunları disiplin, saygı, hoşgörü, yardımlaşma, dürüstlük, değerlere saygı, aile ortamının iyileştirilmesi ile çözüme ulaşılacağını belirtmişlerdir. Ö 6 "Bütün öğrencilerime seviyelerine göre sorular yöneltiyorum. Derslerle ilgili bütün öğrencilere kısa notlar tutturmak, aktif olarak katılanları ödüllendirmek".

Öğretmenlerden 17/68 si sınıflarında demokratik bir ortamın olduğunu, sorunların çözümünde hep birlikte karar verdiklerini belirtmişlerdir. Ö14 "Sınıfımda öğrencilerim fikirlerini, isteklerini rahatlıkla söyleyebiliyor. Derse katılmayan öğrencilerle şaka yolu ile derse katılmaları için çalışmalar yaparım. Çok istedikleri şeyleri kötü de yapsalar başkalarının ne diyeceğini önemsemeden yapmalarına olanak sağlıyorum." diyerek açıklayıcı bir ifade kullanmıştır.

6. Alt Probleme İlişkin Bulgular: “ Sınıf yönetiminde karşılaştığımız sorunların çözümünde nasıl bir sonuca ulaştığınızı belirtir misiniz?” sorusuna ilişkin olarak öğretmenler farklı görüşler bildirmişlerdir. Öğretmenlerin (23/68) ü çözüm için iletişim kurmanın önemini belirtmişler, iletişimin sorunları büyük oranda çözdüğünü ifade etmişlerdir. Sabır ve hoşgörü ile yaklaşıldığında çözümsüz bir sorun kalmadığını ortaya koymuşlardır.

Tablo 6. Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Durumlara İlişkin Yöntemler

Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Sonuçlar	f
Sabır-Hoşgörü	30
Destekleyici ifadeler	21
İletişim sağlama	15
Öğrencileri tanıma	66
Toplam	198

Sonuçlar, Tök'ün (2001) yaptığı “Sınıf Disiplini Sağlamada Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Karşılaştırılması” başlıklı çalışmasında elde ettiği sonuçları destekler niteliktedir. Sabırla yaklaşmanın sorunları büyük oranda çözdüğünü öğretmenler kabul etmektedir. İfadelere dayalı olarak, belirlenen başlıklar şu şekilde bir araya getirilebilir: Çözümde sabır-hoşgörü, iletişim kurma becerisi, öğrencileri tanıma, destekleyici ifadeler olarak düzenleyebiliriz: Bu anlamda öğretmenlerin görüşlerine yer vermek gerekirse Ö66 nın ifadesi şu şekildedir: “Ders sırasında öğrenciler kendi aralarında konuşmaya başladıkları zaman konuşan öğrenciye hemen anlattığım konu ile ilgili soru sorarım. Sınıf içinde bazı işaretlerimiz var. Örneğin elimi kaldırmam ve avuç içimi onlara göstermem, susun demektir. Tekrar susun dememe gerek yok. Elim havaya kaldırıp açıp-kapamam “dikkat-dikkat, önemlidir” anlamına geliyor. Sözsüz işaretlerimiz var. En önemlisi sınıf kurallarını dönem başında birlikte belirliyoruz. Beklentilerimizi karşılıklı olarak ortaya koyduk ve kurallara uymak konusunda bazı kriterler belirledik. O yüzden sorunların çözümü daha nitelikli oluyor.”

Sınıf düzeyi ile okul özellikleri arasında değişiklik vardır. İlköğretim düzeyinde karşılaşılan sorunlar ile diğer okullar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Öğretmenlerin 52/68i özellikle “sınıf şikâyet”leri konusunda sorun yaşadıklarını, neredeyse dersin yarısının şikâyetlerle geçtiğini belirtmişlerdir. Bu durumun rahatsız edici boyutlara ulaşmış olması nedeniyle çözüm yolları geliştirmeye çalıştıklarını ama tam olarak istedikleri sonuca ulaşamadıklarını belirten ifadeler de kullanmışlardır.

7. Alt Probleme İlişkin Bulgular: Bu bölümde 68 öğretmene ilişkin kişisel bilgiler ve görüşme yoluyla elde edilen bulgular yer almaktadır. Kişisel bilgiler edinmeye ilişkin olarak elde edilen verilere göre, cinsiyet, hizmet yılı, mezun oldukları okul durumlarına bakılmıştır. Bu verilere ilişkin sayısal değerler aşağıda yer almaktadır:

Tablo 7.a Cinsiyet Açısından Öğretmen Özellikleri

Cinsiyet	F	%
Kadın	38	56
Erkek	30	44
Toplam	68	100

Tablo 7.a incelendiğinde, araştırmaya katılan 68 öğretmenden 38 i (%56) sını bayanlar 30 u (% 44) erkekler oluşturmaktadır.

Tablo 7.b. Hizmet Yılı Açısından Öğretmen Özellikleri

Hizmet Yılı	6-10 yıl	11-15 yıl	15 ve üstü	Toplam
	18	26	24	68

Araştırmaya katılan 68 öğretmenden 18 si (%26) hizmet yılı açısından 6-10 yıldır öğretmen, 26 kişi (%38) 11-15 yıldır öğretmen, 24 kişi (%35) de 15 yıl ve üstü süredir öğretmenlik mesleğine devam etmektedir. Hizmet yıllarına göre öğretmenler değerlendirildiğinde, 11-15 yıldır görev yapan öğretmenlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir.

Tablo 7.c. Mezun Oldukları Okula Göre Öğretmen Özellikleri

Fakülte.	f	%
Ziraat Müh.	25	37
Fen-Edebiyat	22	32
Dil-Tarih	15	22
Diğer	6	9
Toplam	68	100

Öğretmenlerin 25 i (%37) ziraat mühendisliği bölümü mezunudur. 22 si (%32) fen-edebiyat fakültesi mezunudur. 15 i (%22) dil-tarih-coğrafya fakültesi mezunu, 6 sı ise (%9) diğer fakülteler (3 ü arkeoloji ve sanat tarihi, 3 ü ilahiyat fakültesi) den mezun olmuşlardır.

4. TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Tablolarda da görüldüğü üzere alınan yanıtlara dair analizlerde, davranışı kullanma sıklığını ifade etme durumuna göre düzenleme yapılmıştır. Edinilen bilgilere göre “aile” değişkeni hemen hemen tüm öğretmenler tarafından sorun davranışının en büyük nedeni olarak gösterilmiştir. Bununla beraber, “okul ve ev arası disiplinde tutarsızlık”, “yetersiz ilgi”, “destek ve rehberlik”, “ekonomik sorunlar” “yurt içi ve yurt dışı göç”, “öğretmen yeterliği”, “iletişim sorunları”, “sınıf yönetimi uygulamalarında tecrübeye ya da bilgi eksikliğine dayalı yetersizlikler” sıklıkla belirtilen durumlardır. Görüşme sonuçlarına göre, olumsuz davranış için farklı yöntemler, çabalar, olumlu davranışı ödüllendirme, soru sorma, dikkati derse vermesi için yöntemler geliştirme, sorunlu davranışlarla baş etmede kullanılan uygulamalar arasındadır.

Atıcı'nın (2004) yine Adana ili merkez ilçelerinde yaptığı bir araştırmada, hem okul psikolojik danışmanları hem de öğretmenler, öğrencilerin en sık gösterdikleri problem

davranışlar arasında, öğretmen ders anlatırken öğrencilerin dinlememesini, öğrenciler arasındaki küfürlü konuşmaları ve birbirini şikayet etme davranışlarını göstermişlerdir.

Görüşmelerden çıkan genel sonuç, öğretmenlerin sınıf yönetimi ile baş etme yollarını deneme yanılma yolu ile kendi kendilerine öğrendikleri, belirli bir disiplin yaklaşımını kullanmak üzere herhangi bir eğitimden geçmedikleri ya da yeterli bulmadıkları, tecrübe kazandıkça değişeceklerini düşünmeleri, uzmanlardan destek bilgi almak istemeleri şeklinde değerlendirilebilir. Öğrencileri sınıfta sorun olmaktan uzaklaştırmak için, uyarma, görev verme, kuralları tekrarlama, derse ilgisini çekme ve güdüleme, onore edici ve onaylayıcı, teşvik edici ifadelerle başvurulan görüşmeye katılan öğretmenler tarafından belirtilen yöntemler arasındadır.

Bailey, (1997-98, Akt, Sarı, 2007, 103-104), öğretim yılında, ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin okullarına, öğretmenlerine ve sınıflarına yönelik algılarını incelemek üzere, nitel yöntemlerle gerçekleştirdiği tez çalışmasında, 9 okuldan, 5 – 8. sınıfa devam eden 85 öğrenciyle görüşmeler yapmıştır. Görüşmelerde, Kellough & Kellough (1996) tarafından geliştirilen ve demografik özellikler, okula, öğretmene ve sınıfa yönelik algılar, öğrencinin gelecek için planları ve rehberlik boyutlarıyla ilgili 18 maddelik görüşme formunun, araştırmayla ilgili olan 6 maddesi bir form haline getirilerek kullanılmıştır. Formda, (1) Bu okulla ilgili en sevdiğiniz şey nedir?, (2) Bu okulla ilgili sevmediğiniz şeyler nelerdir?, (3) Öğretmeniniz hakkında en sevdiğiniz şey nedir?, (4) Bu okulda öğretmenlerinizle ilgili olarak sevmediğiniz herhangi bir şey var mı?, (5) En sevdiğiniz ders (sınıf) hangisidir, neden?, (6) En sevmediğiniz ders (sınıf) hangisidir, neden? soruları yer almaktadır.

Öğrencilerle görüşmeler tamamlandıktan sonra tematik kodlamalar aracılığıyla analizler yapılmıştır. Sonuçlarda, öğrencilerin okula, öğretmenlere ve sınıflarına karşı güçlü duygular besledikleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin okulla ilgili en çok arkadaşlarını sevdiğikleri, okulun en sevmedikleri tarafının ise öğretmenler olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler bunun nedeni olarak, öğretmenlerin adil olmayan davranışlarını, kendilerine saygı duymamalarını, sınıf önünde öğrencileri küçük düşürmelerini ve bazı öğrencileri kayırmalarını göstermişlerdir. Öğrenciler 3. soruya %21 oranında, öğretmenin “hoş, kibar ve şirin” olması yanıtını vermişlerdir. Daha sonra en sık verilen yanıtlar, öğretmenin öğrencileri dikkate alması ve çok ödev vermemesi şeklindedir. Öğrenciler öğretmenlerinin en sevmedikleri yanlarını, açık olmaması, soğuk davranması, çok bağırması ve değişken bir ruh haline sahip olması şeklinde sıralamışlardır. Çocuklar 5. ve 6. sorularda en sevdiğikleri ve sevmedikleri dersleri sıralamışlardır.

Öğrenciler bazı dersleri sevip sevmemelerinin en önemli nedeni olarak yine öğretmeni göstermişlerdir. Görüldüğü gibi, öğrencilerin okulu sevip sevmemelerinde etkili olan faktörler, daha çok örtük programın önemli öğeleri öğretmen – öğrenci iletişimi ve öğrenci – öğrenci etkileşimi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Herkesin yanlış yapabileceğini bilerek, öğrencinin yaşının gerektirdiği ufak tefek yaramazlıklara hoşgörülü olan, soğuk ve dargın davranmayan, olumlu davranışı güçlendirmeye çalışan bir anlayışla, sağlık, sevgi, ait olma, güç, özgürlük, eğlence gereksinimlerinin karşılandığı bir sınıf ortamı olumlu davranışlara yöneltir. Kuralların aşırı katılıkla izlenmesi, tekdüzelik, can sıkıntısı, hatta haksızlık yaratır. Katı kuralcılık, amaçlarla araçların yer değiştirmesine neden olur. Araştırmada öğretmenlerin görüşlerine dayandırıldığında hoşgörüyü ilişkin açıklamalar bu sonucu desteklemektedir.

Wilks (1996) in çalışması da bu sonuçları destekler niteliktedir. Öğretmenin kendini nasıl değerlendirdiği ve beklentilerine ilişkin olarak alınan yanıtlara göre birleştirilerek yorumlandığında, öğretmenlerin, kararlı, tutarlı ve olumlu bir tutum içinde olmak istedikleri, yetersizlik göstergelerinin öğrenciler tarafından algılanmasından rahatsızlık duydukları, bu anlamda gereken bilgi ve yeterliliğe ulaşmak için çaba gösterdikleri söylenebilir. Özellikle sınıf yönetimi başlıklı hizmet içi eğitim kursuna katılmaya ilişkin beklentilerini bu boyutta değerlendirebiliriz.

Bu araştırmada pedagojik formasyon eğitimi almamış ya da bilgilerinin yeterli olmadığını düşünen, yeni yöntemleri öğrenmek isteyen öğretmenlerle görüşmeler yapılarak sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmada özellikle ziraat fakültesi, dil-tarih-coğrafya fakültesi, fen-edebiyat fakültesi, arkeoloji ve sanat tarihi bölümü mezunu ve ilahiyat fakültesi mezunu öğretmenler yer almıştır. Bunlara ait yüzdeliğe bakıldığında en büyük dilimi ziraat mühendisliği bölümü mezunu öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir. Diğer boyutunda yer alan öğretmenler ise çok küçük bir oranı kapsadığı gibi eğitim fakültesi mezunu olup da yeni bilgilere ulaşma amacını taşıyan öğretmenler de kursta yer almıştır. Ayrıca öğretmenlerin sınıf yönetimi kavramından beklentilerinin, tamamen sorunsuz sınıflar değil, sorun çözebilen, yeterlilik gösterebilen, tutarlı davranan ve kuralları ortaya koyarak, iç denetimleri sağlayan öğrencilerden oluşan sınıflarda yer almak istedikleri belirtilebilir. Oran olarak Eğitim Fakültesi mezunu, pedagojik formasyon eğitimi almış, deneyim sahibi öğretmenlerle karşılaştırmalı bir çalışma haline getirilerek bir değerlendirme çalışması yapılması planlanmaktadır. Gerek cinsiyet, gerek çalışılan okul türü, hizmet yılı açılarından da karşılaştırmalı ve diğer illeri de kapsayacak hale getirilerek yapılması diğer araştırmacılar için öneri olabilir.

Bu çalışma sadece bir durum saptaması niteliğindedir, görüşler değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Gelecek çalışmalarda öğretim alanında yetkinlik ve sınıf yönetiminde yetkinlik arasındaki ilişkiler araştırılabilir. Ayrıca bundan sonraki çalışmalarda öğrenci bakış açısını da dikkate alan (görüşme, gözlem, projektif teknikler kullanılarak) çalışmalar gerçekleştirilebilir. Pedagojik formasyon eğitimi almış öğretmenlerle karşılaştırmalı çalışmalar gerçekleştirilerek, aradaki görüş, yaklaşım, beklenti vb. farklılıklara bakılabilir.

Wheldall & Merrett (Akt, Atıcı, 1999, 23-28) bir araştırmasında ise, öğrencilerin kuralları bilmesi, kendine güveni, morali, başarısı üzerinde etkili olmaktadır. Kurallara uyum alışkanlık haline geldikçe, üst sınıflarda öğretmenin işi azalabilir. İletişim açısından eğer öğretmen, sınıfın tümünden sürekli haberdar değil, öğrencilerle iletişim kurmada yetersiz ve sınıfta uygun yerde bulunamıyorsa bunlar konuşulanların dinlenilmemesine, yapılması istenenin yapılmamasına yönelmeyi kolaylaştırır.

Şehir yapısı ve kültürel farklılıklar da çeşitli durumların oluşmasında söz konusu olabilir. Aksaray'da yurt dışına çalışmaya giden aileler çoğunluktadır. Bu durum çocukları da etkilemektedir. Öğrenciler genelde okula yönelik beklentilerini bu yönde geliştirmişlerdir. Mal varlıklarına güvenerek okula gelmeyi istememe, bir gün kendisinin de yurt dışına çalışmaya gideceğine yönelik beklentiler, öğretmenlerin sınıf yönetimi açısından öğrencilerle sorun yaşamalarına yol açacak durumlarla karşılaşmasında etkileyici bir rol oynamaktadır denebilir. Öğretmenler özellikle bu soruna yönelik çözüm arayışı içerisinde. Bu konuda çalışmalar yapılması gerekmektedir.

5. KAYNAKÇA

- Ashton, P.T. & Webb, R.B. (1986) *Making a difference: Teachers' sense of efficacy and student achievement*, New York: Longman
- Atıcı, M.(1999) “İlkokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde yetkinlik beklentisi rolünün İngiltere ve Türkiye’de seçilen bir araştırma grubu üzerinde incelenmesi” *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Leicester Üniversitesi.İngiltere.
- Atıcı, M. (2004). İlköğretim öğrencilerinin davranış problemleriyle başetme konusunda öğretmen-psikolojik danışman işbirliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25), 55- 65.
- Atasoy, A. (2004) “Öğretmen eğitiminde nitelik ve pedagojik formasyon” *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*” Mayıs 2004, Yıl 5, Sayı: 51
- Atıcı, M. (2003) “İstenmeyen davranışlarla basa çıkmada Glasser’ in problem çözme yaklaşımı’ nın uygulanması”, *Eğitim ve Bilim*, c.28, S.128, ss.27–34.
- Aydın, A. (2000). *Sınıf yönetimi*. Alfa Yayınları.3.Baskı.Bursa.
- Bailey, G. (1999). A qualitative study of middle grade students’ perceptions of their schools, teachers and classes, *Louisiana Middle School Association (LMSA)Journal*, Spring 1999, Vol.VIII
- Bandura, A. (1997) *Self efficacy: the exercise of control*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Başar, H. (2001). Sınıf yönetimi. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Boldurmaz, A. (2000). “İlköğretim okullarındaki sınıf yönetimi süreçlerinin değerlendirilmesi”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Celep, C. (2000). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çınar, İ. (2003). İlköğretime öğretmen yetiştirme. *Eğitim Dergisi. E- Eğitim, Bilim ve Sanat Dergisi*-178.Sayı.2. ISSN 1307-. Haziran 2003
- Doyle, D. (1990) *Classroom management techniques. in oliver. c. moles, ed., student discipline strategies:research and practice*. State University of New York Press.
- Glickman, C.D.; Tamashiro, R.T. (1980), “Clarifying teachers’ beliefs about discipline” *Educational Leadership*, S. March, ss. 459-464.
- Glaser, B.G. & Strauss, A.L. (1990) *The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research*, New York: Aldine Publishing Company
- Hoy, A.W., Hoy, W.K. (1998) Teacher efficacy: its meaning and measure. *Review of Educational Research* 68(2), 202-248.
- Karasar, N. (1999) *Bilimsel araştırma yöntemi, kavramlar, ilkeler, teknikler*. Dokuzuncu Baskı: Nobel Yayın Evi.Ankara.
- Kaya, Z. (2002). *Sınıf yönetimi*, PegemA Yayıncılık, İstanbul.
- Küçükahmet, L. (Ed.). (2003). *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar* (üçüncü baskı), Nobel Yayınları, Ankara
- Lewis, R. (2001). “Classroom discipline and student responsibility. the students view”, *Teaching and Teacher Education*, c.17, ss.307–309.
- Mc. Namara, S. , Moreton, G. (1995) *Changing behaviour-teaching children with emotional and behavioral difficulties in primary and secondary classrooms*, London: David Fulton Publishers

- Merrett, F.; Wheldall, K. (1993), "How do teachers learn to manage classroom behaviour? A study of teachers' opinions about their initial training with special reference to classroom behaviour management", *Educational Studies*, c. 19, S. 1, ss. 91–106.
- Öner, B. (2003). Sınıfta kurallara uymayan öğrenci davranışları nasıl düzeltilir? *Eğitim Dergisi. E-Eğitim, Bilim ve Sanat Dergisi*-ISSN 1307-178.Sayı.2.Haziran 2003.
(http://www.egitirim.gen.tr/bilal_kuralsiz.htm) adresinden 20.08.2008 tarihinde edinilmiştir.
- Özyürek, M. (2005). *Olumlu sınıf yönetimi*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Porgalı, Ö. (2003) Sınıftaki sorunları çözmeye kullanılan iletişim yöntemi. *Eğitim Dergisi. E-Eğitim, Bilim ve Sanat Dergisi*-ISSN.1307- 78.Sayı.2.Haziran2003.
(http://www.egitirim.gen.tr/bilal_kuralsiz.htm) adresinden 20.08.2008 tarihinde edinilmiştir.
- Rosen, L. A. ; Taylor, S. A; O'Leary, S. G.; Sanderson, W. (1990), "A survey of classroom management practices", *Journal of School Psychology*, c. 28, S. 3, ss. 257–269.
- Sarı, M. (2007). "Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: düşük ve yüksek okul yaşam kalitesine sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma." *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Adana.
- Sadık, F; Doğanay, A. (2007). Güvengen (atılğan) disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerine etkisi. *16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 5–7 Eylül 2007 Gazi Osman Pasa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Tokat.
- Sokal, L.; Smith, D. G. ; Mowat, H. (2003), "Alternative certification teachers' attitudes toward classroom management", *The High School Journal*, c.86, S.3, ss. 8–16
- Terzi, Ç. (2001) "Öğretmenlerin sınıf yönetim anlayışlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi" (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tök, A. (2001). Sınıf disiplini sağlamada sınıf ve branş öğretmenlerinin karşılaştırılması. *Eğitim Dergisi. E-Eğitim, Bilim ve Sanat Dergisi*- 178.Sayı.2.Haziran2003.
(http://egitirim.inonu.edu.tr/Aysegul_disiplin.htm) adresinden 20.10.2008 tarihinde edinilmiştir.
- Tulley, M.; Chiu, L. H. (1995), "Student teachers and classroom discipline", *The Journal of Educational Research*, c. 88, S. 3, ss. 164–171.
- Türnüklü, A. (2000). Sınıf içi davranış yönetimi, *Eğitim Yönetimi*, 21,141-152.
- Yalçınkaya, M. (2003) *Sınıf içi istenmeyen davranışları ve yönetimine ilişkin stratejiler. Sınıf yönetimi*. (Editör: Üre, Ö.): Konya. Mikro Yayınları.
- Wheldall, K., Merrett, F. (1988) Which classroom behaviours do primary.School teachers say they find most troublesome? *Educational Review*, 40, 13-27.
- Wilks, R. (1996) Classroom management in primary schools: a review of the literature. *Behavior Change* 13 (1). 20-32